ČIA KELIO PRADŽIA

2019 m. kovo 29 d. Nr. 8

Perduoti leidiniai

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka atsiliepė į Ukmergės rajono savivaldybės Vlado Šlaito bibliotekos prašymą ir perdavė beveik 130 knygų.

Leidiniai atrinkti iš Nacionalinės bibliotekos Leidinių mainams katalogo.

Sąraše – Lietuvos pirmosios nepriklausomybės laikotarpio knygų rinkinys, kuriame Lietuvos ir užsienio rašytojų grožinė literatūra, valstybės ir bažnyčios istorijos knygos, vadovėliai, etnografinė ir pažintinė literatūra, spaudiniai, susiję su Lietuvos Tarybos Pirmininku, Lietuvos Valstybės Prezidentu Antanu Smetona.

Dovanotos knygos papildys Vlado Šlaito bibliotekos rinkinius ir įprasmins Prezidento Antano Smetonos atminimą.

Knygų rinkinys bus eksponuojamas Ukmergės rajono savivaldybės Vlado Šlaito bibliotekos Lėno kaimo padalinyje.

Praėjusių metų pabaigoje jis įsikūrė Prezidento A. Smetonos dvare Užulėnio kaime. Čia įrengta vadinamoji smetoniška skaitykla su to meto baldais ir knygomis. Sumanymas jau įgavo pagreitį – knygas dovanoja ir vietos gyventojai. Visuomenei parengta spaudinių ekspozicija.

Ši leidinių paroda dedikuota Lietuvos Tarybos Pirmininko, Lietuvos Valstybės Prezidento Antano Smetonos metams.

UŽ inf.

Meilė Ukmergei – liūdnojo poeto eilėse

Nakties gražuolė. Su paslaptingais vasaros plaukais. Su džiuginančiomis gatvėmis, šaligatviais, namais... Šitaip gimtoji Ukmergė apdainuojama poezijos princu pavadinto lyriko Vlado Šlaito eilėraščiuose.

Išeivijos poetas V. Šlaitas gimė 1920 m. rugsėjo 27 d. Čeliabinske, Rusijoje, kur jo tėvas Stasys Šlaitas kartu su broliu Kaziu buvo pasitraukę per Pirmąjį pasaulinį karą. Į Lietuvą su tėvais jis parvyko 1921 m. ir apsigyveno Ukmergėje. 1940 m. baigė Ukmergės gimnaziją ir pradžios mokyklų mokytojų kursus.

Iki 1941 m. mokytojavo Būdviečių pradžios mokykloje Taurагės apskrityje. 1941–1943 m. dirbo Ukmergės savivaldybės raštininku. 1943 m. vokiečiai jaunuolį paėmė darbams.

Po karo V. Šlaitas gyveno lietuvių stovyklose Vokietijoje, iš kur 1947 m. persikėlė į Angliją. Dirbo plieno, tekstilės, metalo apdirbimo fabrikuose. 1956 m. apsigyveno Londone, dirbo ligoninės sanitaru, spaustuvės linotipininku.

Ilgus vienatvės ir liūdesio metus emigracijoje praleidęs V. Šlaitas svajojo parvykti į namus, pasimatyti su ukmergiškiais, tačiau, poetui apakus, šios svajonės įgyvendinti nespėjo. Namo poezijos dainius nebesugrįžo – gyvenimą jis baigė senelių pensionate. 1995 m. miręs kūrėjas palaidotas Anglijoje, Šv. Patriko lietuvių kapinėse.

Poeto Vlado Šlaito namas Žemaitkiemyje. „Graži tu mano“ nuotr.

***

Garsaus poeto vardas ir kūryba neliko užmarštyje. 1999 m. Ukmergės rajono savivaldybės taryba įsteigė kasmetinę literatūrinę Vlado Šlaito premiją. Ji skiriama ne tik Ukmergės krašto kūrėjams, kurių tekstuose ryškiai atsispindi meilė savo tėvynei, gimtinės ilgesys.

2005 m. Ukmergės rajono savivaldybės viešajai bibliotekai buvo suteiktas Vlado Šlaito vardas.

Poeto tėviškėje Žemaitkiemyje, namelyje, kurio langučius kadaise, laukdama sūnaus laiškų ir jo paties, pražiūrėjo motina Antanina Šlaitienė, atidarytas atminimo kambarėlis-muziejus. Prie namo pastatytas ąžuolinis koplytstulpis (autorius – skulptorius iš Veprių Viktoras Žentelis), jame iškalti žodžiai iš V. Šlaito eilėraščio: „Kaip aš baisiai mylėjau savo tolimą Lietuvą...“ Poeto mama A. Šlaitienė palaidota Žemaitkiemio miestelio kapinėse.

***

V. Šlaitas vadinamas tradicinio lietuviško lyrizmo poetu. Rašinėti pradėjo dar mokydamasis gimnazijoje Ukmergėje, žavėjosi Maironiu, Jonu Aisčiu, Bernardu Brazdžioniu. Kaip savitas poetas pasireiškė tremtyje Vakarų Vokietijoje lietuvių leistoje periodikoje.

1949 m. išėjo pirmasis rinkinys „Žmogiškosios psalmės“. Jo eilėraščiuose dominavo rudens, mirties, liūdesio motyvai, ilgesingos, melancholiškos intonacijos. Vokietijoje V. Šlaito eilėraščiai buvo spausdinami savaitraščiuose „Žiburiai“, „Lietuvių žodis“ ir kituose. Nuo 1947 m., jau gyvenant Anglijoje, – daugelyje išeivijos laikraščių ir žurnalų: „Aidai“, „Draugas“, „Šaltinis“, „Europos lietuvis“.

Nukelta į 8 p.

Išleido dar vieną savo romaną

Ukmergės „Bočių“ sambūrio „Prie židinio“ nariai puikiai prisimena Kęstučio Česnaičio viešnagę, kai jis pristatė keletą savo filmų, pasakojo apie kūrybą, filmavimo darbus. Dainiaus Vyto nuotr.

Dramaturgas. *Mane neramina ši peržiūra, į kurią tu pakvietei. Po ilgos pertraukos vėl sugrįžti į praeitį?*

Režisierius. *Išsigandai video filmų kadrų, kadaise nufilmuotų primityvia video kamera? Išsigandai vaidinančių neprofesionalių aktorių? Nebijok sugrįžti į praeitį.*

D. *Ar jie galėjo tada perteikti romantinės istorijos dvasią, kaip kad aš buvau parašęs?*

R. *Pamiršai, kokie jie buvo nuoširdūs vaidindami?*

D. *Aš bijau „nužerti laiko dulkes“, bijau nusivilti.*

R. *Atkartoji kaip ta papūga, kuri bijojo išskristi iš atverto auksinio narvelio į laisvę.*

D. *Įtikinai. Tebūnie tavo tiesa.*

R. *Pagaliau. Negi reikia bijoti atskleisti neregimą mažytę žmogaus sielą?*

D. *Ar pavyks ją vėl pamatyti?*

R. *Pradėsiu nuo „Baltos pelėdos“.*

D. *O ankstesni filmai?*

R. *Parodysiu ir „Geležėlę“, ir „Lėlės veidą“. Visi šie filmai buvo apdovanoti.*

D. *Tai buvo seniai...*

R. *Manai, kad 1997, 2007, 2010 metai yra „seniai“?*

D. *Tu ir vėl teisus.*

R. *Susikaupkime. Ir pradėkime...*

***

Tai – ištrauka iš neseniai pasirodžiusios knygos „Teatro profesoriaus Berno istorija“. Šio romano autorius – kraštietis Kęstutis Česnaitis. Romane – ir jo paties gyvenimo bei veiklos atspindžiai.

Knygą 200 egzempliorių tiražu išleido Vilniuje įsikūrusi spaustuvė „Petro ofsetas“.

Nukelta į 8 p.

SPAUDOS, RADIJO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS

Domisi istorija, menu, jūrų muziejumi

Pernai muziejuose apsilankė daugiau kaip 5 mln. lankytojų.

Lietuvos muziejų lankytojų skaičius išaugo, teigia Kultūros ministerija. Pernai juose apsilankė daugiau kaip 5 mln. lankytojų.

Palyginti su 2017 m., apsilankymų skaičius išaugo 21 proc., o su 2016 m. – 26 proc. Šį skaičių sudaro pavieniai ir organizuoti lankytojai, fondų lankytojai, edukacinių užsiėmimų bei muziejaus organizuojamų renginių lankytojai ir dalyviai.

Muziejų penketukas pagal didžiausią lankytojų skaičių pernai metų duomenimis toks: Lietuvos jūrų muziejus, Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, Trakų istorijos muziejus, Lietuvos dailės muziejus, Lietuvos nacionalinis muziejus.

Iš savivaldybių muziejų lankomiausi buvo Kretingos muziejus, A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus, Kauno miesto muziejus.

Lietuvos muziejų rinkiniuose 2018 m. buvo saugomos 7 569 182 kultūros vertybės – archeologiniu, istoriniu, meniniu, etniniu, religiniu, mokslo, memorialiniu ir kitais požiūriais vertingi eksponatai. Palyginti su 2017 m., jų skaičius išaugo daugiau nei 144,3 tūkst., arba 1,9 proc., o palyginti su 2016 m. – 3,9 proc.

Daugiausia edukacinių užsiėmimų pernai surengė ir jų dalyvių sulaukė Lietuvos dailės muziejus – 2 766 užsiėmimai, kuriuose dalyvavo 47 501 lankytojas.

Iš savivaldybių muziejų – Kėdainių krašto muziejus – 1 072 užsiėmimai ir 8 733 dalyviai. Edukacinių užsiėmimų dalyvių daugiausia sulaukė Mažosios Lietuvos istorijos muziejus – 17 211 (869 edukaciniai užsiėmimai).

UŽ inf.

Meilė Ukmergei – liūdnojo poeto eilėse

Atkelta iš 7 p.

Pokarinėje lietuvių poezijoje V. Šlaitas yra vienas ryškiausių ir originaliausių balsų. Jis apdainuoja žmogaus kasdienybę, į lietuviškąją poeziją įnešdamas naują laiko pulsą ir neramią pokario dvasią. Kūryboje kalbama apie atimtą tėvynę, tolimus namus, trėmimus, viltį...

Gyvendamas Londone V. Šlaitas išleido dešimt poezijos rinkinių, pelnė ne vieną Amerikos lietuvių literatūrinę premiją, savo kolegų poetų pripažinimą. Emigracijoje V. Šlaito eilėraščiai pasikeitė – įsigalėjo laisvas eiliavimas, artimas ritminei prozai. Jo poezija pasidarė konkreti ir lakoniška, piešianti elementarius faktus. Svarbus V. Šlaito poezijos ypatumas – originalus nostalgijos reiškimo būdas.

***

„Mano širdis išmėtyta: / Ukmergė ir Žemaitkiemis, / Vokietija ir Rusija, / ir Didžioji Britanija“ – viename eilėraštyje prisipažįsta kūrėjas. „Gyvenimas poetui yra „mano eilėraščiai, kurie laiko savo malonėj praėjusį laiką“ – taip apie Šlaitą sakė rašytojas Rimvydas Šilbajoris, rašęs apie daugelį lietuvių poetų ir prozininkų.

1997 m. Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla išleido solidžią V. Šlaito kūrybos rinktinę „Saulė ant šaligatvio“, kurią parengė literatūrologė filologijos mokslų daktarė Indrė Žekevičiūtė-Žakevičienė. Ji tapo pirmąja literatūrinės Vlado Šlaito premijos laureate.

„Beje, ji buvo paskutinė iš Lietuvos, aplankiusi V. Šlaitą netoli Londono esančiuose Braitono senelių globos namuose keletą mėnesių prieš jo mirtį, girdėjo paskutinius jo lietuviškai pasakytus žodžius: „Viešpatie Dieve, kaip man sunku...“ – teigia Alfas Pakėnas – poetas, žurnalistas, 2006-ųjų šios premijos laureatas.

***

V. Šlaitas, daugiau kaip pusšimtį metų praleidęs emigracijoje, ilgėjosi gimtojo krašto, todėl daugelyje savo eilėraščių su nostalgija rašė apie Ukmergę, savo gimtąjį Žemaitkiemio miestelį, Šventosios upę. Ukmergė jo kūryboje įvardijama kaip „prarasto Rojaus simbolis“, „nesugrąžinamai žuvusio ankstyvos jaunystės pasaulio sostinė“, „amžinos atminties / skaistusis vaikystės dangus Ukmergės karalystėje“, „patsai gražiausias miestas pasaulyje...“

Viename iš savo laiškų poetas rašė, kad „visame pasaulyje žmonės tie patys, išskyrus, žinoma, ukmergiškius“, šitaip pripažindamas, jog širdimi, o kartu ir poezija, jis liko gimtojoje Ukmergėje.

„Vladas Šlaitas buvo keistumų, kraštutinumų kupinas poetas – kartais to reikia, kad išsiskirtum iš kitų. Mylimiausias jo metų laikas – ruduo, o poezija, kurioje – prarasta meilė, begalinis ilgesys Ukmergei ir gimtajam Žemaitkiemiui, yra išpažintis...“ – yra sakęs V. Šlaito bendraklasis ukmergiškis Henrikas Gintautas, neseniai iškeliavęs iš šio pasaulio...

Parengė Vaidotė Šantarienė ir Sigita Astikienė

Vladas ŠLAITAS

Pavasariai Ukmergėje

Džiaugiuosi gatvėmis,
kurias prisimenu,
džiaugiuosi gimtojo miesto šaligatviais,
kuriuos prisimenu,
džiaugiuosi kiekvienu atskiru
mano gimtojo miesto namu,
nes čia praleidau gražiausius savo amžiaus metus.
O, pavasariai!
Kokie skaistūs ir brangūs
pirmieji prisiminimai.

***

Medinis tiltas

Seno tilto turėklai!
O,
kaip aš daug šviesių jaunystės atsiminimų esu į jus sudėjęs.
Nėr visame pasaulyje tokios jėgos,
kuri galėtų išgriauti jus mano širdies šventykloje.
Reikia manyti,
kad, trisdešimčiai metų praėjus,
jūsų tikriausiai nebėr Ukmergės upeliūkščio pašonėj,
bet aš kreipiuosi į jus
ir kalbu su jumis,
nes jūs esate mano jaunystės
ir mano jaunatviškos meilės liudininkai.
O!
Ukmergės upeliūkščio
griūvančio tilto turėklai.

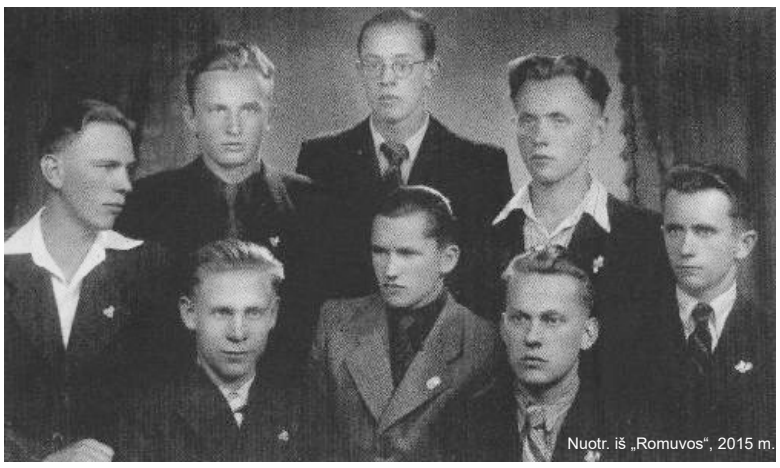

Paskutinėje Ukmergės Antano Smetonos gimnazijos klasėje, 1940 m. pavasaris. V. Šlaitas – antros eilės viduryje, pirmos eilės viduryje – bičiulis Henrikas Gintautas.

Garsaus poeto vardas ir kūryba neliko užmarštyje.

Išleido dar vieną savo romaną

Atkelta iš 7 p.

1956 m. rugsėjo 20 d. Ukmergėje gimęs K. Česnaitis – režisierius, dramaturgas, literatas, publicistas. 1992 m. baigė Klaipėdos universiteto kultūros vadybos ir režisūros specialybę. Dirbo Ukmergės kultūros centre, buvo kultūros almanacho „Eskizai“ redakcinės kolegijos narys, foto ir kino klubo „Horizontas“ narys, rajono savivaldybės kultūros tarybos narys.

Išleido ne vieną knygą apie iškilius Ukmergės krašto žmones. Vienoje iš jų – pasakojimai apie Vilniuje gyvenančius ir kuriančius žymius mokslininkus, meno kūrėjus, kilusius iš Ukmergės krašto. Taip pat išleido poemą „Išpažintis“, apsakymą „Septynios meilės istorijos“, apsakymų, novelių, pjesių rinkinį „Stiklinis žmogus“, pjeses „Vilkmergės ragana“ ir „Miestas“, apysaką „Vilkmergės raganos istorija“, romaną „Gitana“.

Režisieriaus vieni svarbiausių kino darbų – „Persikūnijimas“ (1995), „Kvailas žaidimas“ (1996), „Lėlės veidas“ (1997), „Šokis virš ribos“ (1998), „Geležėlė“ (2008), „Balta pelėda“ (2011).

1999 m. K. Česnaičio režisuota „Užmirštoji siela“ laimėjo trečią vietą Lietuvos radijo pjesių konkurse, 2008 m. Rytų Lietuvos literatų konkurse istorinė pjesė „Vilkmergės ragana“ prozos nominacijoje laimėjo pirmą vietą. Trumpametražis vaidybinis filmas „Baltoji pelėda“ pelnė tarptautinį pripažinimą nekomercinių trumpametražių filmų festivalyje.

Šiuo metu K. Česnaitis gyvena ir dirba Vilniuje.

UŽ inf.

Ragina popiežiaus Pranciškaus vizitą įamžinti skulptūra

Kadrėnų kaime, Didžiosios Kovos partizanų apygardos partizanų parke, norima įamžinti pernai rugsėjį vykusį popiežiaus Pranciškaus vizitą Lietuvoje.

Šiam įvykiui atminti skirtą ąžuolinę Kristaus skulptūrą įsipareigojo išdrožti ukmergiškis skulptorius Rimantas Zinkevičius.

„Tikimės, kad parke, kurį savo tėviškėje įkūrė monsinjoras Alfonsas Svarinskas, skulptūra bus atidengta liepos 13 dieną“, – sako vienas iš šio sumanymo iniciatorių visuomeninės organizacijos „SOS Vepriuose“ direktorius Romas Petras Šaulys.

Projektą taip pat inicijavo Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius, Ukmergės rajono meras Rolandas Janickas, architektė Virginija Bakšienė, vienuolė sesė Monika Gavėnaitė.

Ąžuolą skulptūrai parūpino ukmergiškis Jonas Stakauskas.

Visi galintieji kviečiami prisidėti ir paaukoti skulptūrai. Aukotojų sąrašas bus įamžintas kapsulėje prie popiežiaus Pranciškaus skulptūros.

Aukas pervesti į sąskaitą LT 33 7300 0101 4664 1443, banko kodas – 183133912, gavėjas – Ukmergės visuomeninė organizacija „SOS Vepriuose“, mokėjimo paskirtis – popiežiaus Pranciškaus skulptūrai.

UŽ inf.

Protų mūšis buvo skirtas Prezidentui A. Smetonai

Pirmą vietą užėmė komanda „Tėviškėlė“.

Šie metai yra paskelbti mūsų kraštiečio pirmojo Lietuvos Prezidento Antano Smetonos metais, tad Taujėnų kultūros namuose neseniai surengtas protų mūšis „Ar daug žinai apie Prezidentą A. Smetoną?“

Žaidime dalyvavo keturios komandos, jį vedė kultūros namų renginių organizatorė Milda Auglytė.

Pirmasis klausimas nuskambėjo tiesiai iš „Prezidento“ lūpų. Jį uždavė Taujėnų gimnazijos direktorius Darius Kaplūnas, renginiuose dažnai įkūnijantis A. Smetoną.

Visi klausimai buvo susiję su Prezidentu, jo vaikyste, šeima, bendražygiais bei Lietuvai reikšmingais įvykiais.

Pirmą vietą užėmė komanda „Tėviškėlė“ (Jolanta Janickienė, Rolandas Janickas, Vidmantas Krikštaponis, Jurgita Levickienė, Loreta Zdanienė). Dovanų jie gavo po puodelį su Prezidento A. Smetonos dvaro nuotrauka, Taujėnų bažnyčios 160-ajam jubiliejui pagamintą magnetuką ir „Roko virtuvės“ kvietimą.

Protų mūšio rėmėjai: Ukmergės kultūros centras, Ukmergės kraštotyros muziejus, Taujėnų miestelio bendruomenė ir MB „Roko virtuvė“.

Visi iš komandų už dalyvavimą surinkti pinigai bus paaukoti Prezidento A. Smetonos paminklui, kuris bus pastatytas šią vasarą jo gimtinėje prie Užulėnio mokyklos.

Apie renginį informavo jį vedusi Ukmergės kultūros centro Taujėnų skyriaus renginių organizatorė Milda Auglytė.

UŽ inf.

SPAUDOS, RADIJO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS